

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

*Ю. І. Данько, д. е. н., проф., Сумський національний аграрний університет,
м. Суми, Україна*

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.2021 року № 1423-IX [1] (далі Закон) було введено в дію істотні зміни до Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19.06.2003 року № 963-IV [2], Земельний кодекс України від 25.10.2001 року № 2768-III [3] (далі ЗКУ) та інших законодавчих актів в частині реалізації механізму державного контролю за використанням та охороною земель. Зокрема було розширено коло суб'єктів уповноважених здійснювати державний контроль за використанням та охороною земель. Вперше таке право було надане виконавчим органам сільських, селищних та міських рад. Разом з тим зменшилася кількість форм контролю за використанням та охороною земель. До внесення Законом змін ЗКУ було передбачено три форми контролю за використанням та охороною земель: державний, самоврядний та громадський [3]. Зараз, на підставі Закону, ст. 189 ЗКУ, що передбачала існування самоврядного контролю була виключена [1]. Питання реформування правового механізму реалізації державного контролю за використанням та охороною земель давно піднімалося в наукових колах. Зокрема акцентувалася увага, що поєднання у Державній служби України з питань геодезії картографії та кадастру функцій як розпорядника земель, так і органу, що має здійснювати державний контроль (нагляд) за їх використанням та охороною, може призводити до конфлікту інтересів та безконтрольності, коли орган, що розпоряджається землями, по суті, сам же

здійснює нагляд за законністю власних рішень [4]. Дійсно відповідно до ч. 4 ст. 122 ЗКУ центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин та його територіальні органи передають реалізують повноваження щодо розпорядження земельними ділянками сільськогосподарського призначення державної форми власності [3]. Але в даному випадку під сумнів слід ставити доцільність існування у Державній служби України з питань геодезії, картографії та кадастру повноважень, щодо розпорядження землями сільськогосподарського призначення державної власності, а не наявність окремих повноважень щодо здійснення державного контролю за використанням та охороною земель. Адже передача Державній службі України з питань геодезії картографії та кадастру (на той момент Державному агентству земельних ресурсів України) повноважень по розпорядженню землями сільськогосподарського призначення державної власності була здійснена на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 06.09.2012 року № 5245-VI [5].

Варто погодитися з думкою, що контроль за окремими порушеннями земельного законодавства (такими як самовільне зайняття земельних ділянок та їх нецільове використання) можуть бути більш ефективно реалізовані органами місцевого самоврядування [4]. Але такі повноваження можна було б реалізувати і в рамках самоврядного контролю. Натомість реалізація функцій державного контролю повинна здійснюватися виключно з боку державних органів інакше це може призвести до заплутування та неоднозначного тлумачення юридичної термінології.

Чинне законодавство встановлює добровільний порядок набуття повноважень щодо здійснення державного контролю за використанням та охороною земель з боку органів місцевого самоврядування. До того ж обсяг повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад із здійснення державного контролю за використанням та охороною земель

значно вужчий від обсягу повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин [2].

Разом з тим, у зв'язку з прийняттям Постанови Кабінету Міністрів України «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» від 13.03.2022 року № 303 [6] до припинення або скасування воєнного стану не можливо оцінити практичні результати надання повноважень в сфері державного контролю за використанням та охороною земель органам місцевого самоврядування.

Література.

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин: Закон України № 1423-IX від 28.04.2021. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#n832>

2. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України № 963-IV від 19.06.2003. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>

3. Земельний кодекс України: Закон України № 2768-III від 25.10.2001. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

4. Мартин А. Ліквідація державних органів земельних ресурсів як середньострокове завдання децентралізації України. *Землевпорядний вісник*. 2018. №9. С 18-24.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності: Закон України № 5245-VI від 06.09.2012. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5245-17#Text>

6. Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану: Постанови Кабінету Міністрів України №303 від 13.03.2022. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-%D0%BF#Text>